

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus I. De Calumniatoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

Privilegiante expressi, aliàs enim exemptio-
ram *specificam* frustraretur suo effectu. Quod
dicitur, *de criminibus exceptis*, in hoc ca-
su nihil probat 1. quia exceptio certi crimi-
nis, non prorogat jurisdictionem Judicis,
qui specificè excluditur à cognitione crimi-
nis ejusmodi exemptorum, delicti cognitio-
ne criminis ejusmodi exemptorum, delicti
ne, ac castigatione expressè reservatà soli
Præsidi communitatis, de qua Reus est.

304 Secundo, quando jus consuetudina-
rium alicujus Provinciæ certum aliquod deli-
ctum annumerat *delictis publicis, atrocibus*,
vel *læsæ Majestatis*, quod jure communi
non est tale, reservatio vel exceptio talis
criminis non adimit jurisdictionem (exclu-
sivè ad omnes alios judices) concessam ordi-
nario Judici; nec illis sic exclusis tribuit,
si talis exemptio sit à supremo Principe, post-
quam tale jus consuetudinarium *scienter*, au-
thoritate suâ, *confirmavit*. Nam Princeps
à jure per se, vel subjectos Ministros, con-
dito, vel confirmato (quo certi casus exci-
piuntur, non jure communi, sed statuta-

rio.) *Scienter* eximens aliquam communi-
tatem cum clausulis derogatoriis jurisdic-
tioni omnium Judicum Inferiorum, *etiam ex-
ceptioni derogat*, posteriori concessione in
omnibus expressis, ut dicemus alibi; *diffi-
datio* autem non est proprie crimen læsæ Ma-
jestatis, ut colligitur ex loco cit. apud Wein-
gartlerum super. Austr. Syndicum, ibi: *im-
proprie committi dicitur, & non jure commu-
ni, sed solo statuario illi annumeratur*, ut
dictum est, quod maximè procedit, si com-
mittatur solum contra privatum ejusmodi
comminatio; ergo.

Ad summum igitur procedit in crimine 305
atrocissimo, aut ubi est periculum in mo-
ra, vel quando tendit contra summum
Principem, & Imperii statum &c. Accedit,
quod exceptio criminum non tam sit à jurisdic-
tione ordinarii judicis, quam ab ordine
judiciario, & juris solennitatibus, in ejus-
modi causis atrocioribus, aut atrocissimis,
non observandis secundum dict. supr. cum
ageremus de inquisitione criminali.

QVÆSTIO II.

IN TITULUM II. DE CALUMNIA- TORIBUS.

ARTICULUS I.

De Calumniatoribus.

306 **C**um præcedente titulo a-
ctum sit de accusatione,
inquisitione, ac denun-
tiatione criminum; fre-
quenter autem contingat
ab ipsis accusantibus, vel
denuntiantibus aliena crimina, in illo ipso
actu committi quædam delicta (pura, si re-
merè, vel ex malitia id agant) præsentis titu-
lo de his agitur. Cum autem tribus modis
accusatores, & denuntiatores suam teme-
ritatem, vel malitiam detegant, *calumni-
ando*, seu falsum imponendo, (quod est
maximè proprius actus calumniantis juxta
hunc titulum) *prævaricando*, seu vera ab-
scondendo; *tergiversando*, seu ab accusa-
tione desistendo, (ut dicitur L. 1. ff. ad S.
C. Turpillian. & c. *Si quem. S. Accusatorum*
2. q. 3.) de singulis in sequentibus agendum
erit.

307 **C**alumniæ in genere supponit pro quoli-
bet fraudulenta informatione, cavil-
latione, frustratione, & perversa juris inter-
pretatione. Pereyra cit. in Elucidar. n. 1193.
ait *calumniatorem* propriè esse, qui per frau-
dem, & frustrationem, alios accusando,
vexat; & vocem illam quandoquò sumi et-
iam pro eo, *qui non debitum petit*, ut habe-
tur L. penult. ff. ne quis eum. Haunoldus
tom. 6. de Jur. & Just. tr. 2. n. 155. ait, ca-
lumniam etiam committi, *quando quis in
judicio conatur suscinere tanquam verum, &
æquum, quod scit, aut scire debet, esse falsum,
& iniquum*. Huic calumniæ cavendæ adin-
ventum est saluberrimum juris remedium,
juramentum calumniæ, quo nimirum quis
jurat,

jurat, se bonâ fide, & non animo calumniandi, agere, egisse, vel acturum, licet in multis provinciis, magno sanè detrimento boni communis prætermittatur. Ceterum in hoc titulo aliam habet significationem, ut patebit in sequentibus, quibus præmissis:

308 Quæres 1. quid sit, & quot modis committatur calumnia? R. Calumniam, juridicè, ac juxta acceptionem, quâ in hoc titulo de illa agitur, esse impositionem falsi criminis in judicio: duplex est, vera, & præsumpta. Vera; cum alter malitiosè, ac scienter accusatur, vel defertur de rebus falsis: præsumpta; quando quis in probatione objecti criminis deficit. Nam tali casu præsumitur quis animo calumniandi alterum vocâsse in judicium; quia qui aliquem vocat in judicium, paratus debet habere probationes. L. qui accusare, 4. c. de Edendo.

309 Quæres 2. quomodo committatur calumnia vera? R. ut accusator, vel denunciator sit reus vera calumnie: consideratâ illius acceptione in præsentî, requiri 1. quod alteri imponat falsum. 2. quod scienter. 3. quod ex malitia: verus enim calumniator est, (juxta cit. L. 1. ff. ad S. C. Turpillian.) qui sciens in judicio, alteri obrudit, dolo malo, falsum crimen. Dolo fieri dicitur, quod fit ex proposito, seu animo illud ipsum faciendi, ut constat ex L. In lege, ff. ad leg. Cornel. L. 1. §. & ex. item L. Divus, eod. Dolo malo, quod fit callidè ad circumveniendum; vel fallaciter ad fallendum: vel machinatione, ad decipiendum. Sic Pereyra in Elucidar. à n. 659.

310 Ex hoc colliges non committi calumniam veram juridicè acceptam, ubi non imponitur falsum; vel licet imponatur falsum, si abest dolus, seu animus decipiendi, fallendi, vel circumvenendi; qui tamen valdè rarò abest in his, quibus una intentio est, lucrandi causa, quibuscunque tandem fraudibus partem contrariam in rete suum trahant, esto sciant, id, quod agunt, iniquum esse. Haunold. tom. 6. de jure, & just. tr. 2. n. 483. generatim dicit, aliquid fieri dolo malo, idem esse, ac fieri ex malitia, astimata nimirum voluntate, & proposito; & quoniam dolus malus, seu prava hæc intentio refidet in animo, cujus arcaña immediatè sub sensu non cadunt, ideo, ut dicitur L. 3. §. 2. ff. de vi, & vi armata; sufficit adesse talia indicia, ex quibus dolus præsumi possit.

311 Quæres 3. quando censeatur calumnia præsumpta? R. jam constare ex n. 308. in Tom. V.

accusante, qui deficit in probatione objecti, seu delati criminis, nisi justa causa excuset, præsumi, cum accusasse animo calumniandi, nimirum dolosè, & malitiosè impingendi alteri falsum crimen (nam ut quis calumniatus esse dicatur, semper dolus requiritur, juxta c. 1. h. t. L. 9. C. eod. & L. 6. §. fin. ff. ad S. C. Turpillian.) quæstio autem est, quæ censeantur justa causa à præsumpta calumnia excusantes.

Varii, varias afferunt; inter potiores numerant communiter sequentes. 1. necessitatem officii L. 5. §. advocatum, ff. de his, quibus ut indign. qualem Tutori præstat tutela, per L. 2. C. de his, qui accus. non poss. vel Procuratori Fisci, munus publicum, L. 2. C. de delatoribus, ut notat Gail. l. 1. observat. 90. Secundò, sexus infirmitatem, in muliere l. 1. §. 10. ff. ad S. C. Turpill. Nam sexus imbecillitas mulierem facilè excusat, ubi non adsunt indicia firma doli, seu malitiæ. Tertio, si accusator, qui non consuevit calumniari, intentionem suam saltem semiplenè, probavit per unum testem; aut deceptum se probet à Testibus. Quarto, si ipse defunctus causa fuit accusationis; ante mortem, v. g. dicendo, se à Titio lethaliter vulneratum. Nam, de homine in tali statu, dolus & malitia non præsumitur. Quintò, si accusator intentionem suam probavit per Testes, qui postea deprehensi sunt illegitimi, aut se deposituros de tali crimine promiserunt, & postea se subdlexerunt, aut vacillarunt. Sic Abbas in c. 2. h. t. Sexto, si ad accusandum inductus sit, vel justo dolore, qualiter esset in marito uxorem adulterii ream postulante. L. Quamvis. C. ad Leg. Jul. de adulter. vel in Parente necem filii vindicante, L. 2. C. h. t. aut propinquitate censent aliqui accusatorem (esto in probatione deficiat) excusari etiam à calumnia præsumpta ex ipsa gravitate criminis, super quo accusavit, ut si crimen sit atrox, & enorme, puta læsæ Majestatis, hæresis, simoniæ, &c. quod quidam extendunt ad omne crimen exceptum; sed hoc postremum nimis laxè dicitur, & sternit viam gravissimis innocentum infamationibus per temerè objecta crimina, præsertim apud Judices, quibus umbra sufficit ad carcercandos delatos de excepto crimine, ratis, sibi esse in similibus amplissimam arbitrandi facultatem, ut diximus supr. quod sanè iniquissimum est, sed V. quæ dicam in sequentibus.

Quæres 4. an atrocitas accusati criminis
H his

nis excuset à calumnia præsumpta? Ante resolut. not. 1. *crimen exceptum* hîc vocari quasi demptum de numero eorum, pro quibus aliàs exstat aliqua communis regula, vel juris dispositio; hinc ea crimina *excepta* dicuntur, quæ nisi speciali dispositione demerentur à numero aliorum eo ipso sub eadem juris dispositione venirent, sub qua veniunt alia, ut magis constabit in subjectis exemplis. Not. 2. esse dispositionem juris Ecclesiastici, quòd Reus gravium, imò, & gravissimorum criminum conscius, cum advertit se proditum, & ad punitionem quæri à Judice Laico, confugiens ad Ecclesiam, vel monasterium, gaudeat Ecclesiasticâ immunitate; quia tamen exstat specialis constitutio Gregorii XIV. quæ incipit, *Cum aliàs nonnulli*, (quæ est VII. inter ejus constitutiones in Bullario) per quam è numero eorum criminum (quorum consciis prodest favor asyli Ecclesiastici) aliqui demuntur (ut sunt homicidium proditorium, assassinium, hæresis, læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis, homicidium, vel mutilatio in Ecclesia, vel cæmeterio, populationes agrorum, publica lærocimia, & insidiosa aggressiones viatorum) ideo hæc, *excepta* dicuntur à communi lege gaudentium Ecclesiasticâ immunitate. Similiter, ut constat, ex dictis supra, est communis, & generalis regula, *non licere Judici procedere ad criminalem inquisitionem specialem circa personam determinatam, nisi constet esse jam infamatam super tali crimine*: quia tamen extant aliæ dispositiones speciales, vi quarum ab ea communi regula quidam casus & certa crimina, de quibus supra, demuntur: ideo dicuntur *excepta*; & sic de aliis.

314 Not. 3. ex hoc, quòd crimen aliquod sit *exceptum* ab una regula, quæ generaliter disponit de criminibus quoad certos effectus, v. g. ut eorum Rei gaudeant immunitate Ecclesiarum, vel non possint inquiri specialiter non præcedente infamia: non propterea rectè, ac juridicè dici *excepta indefinitely* etiam propter paritatem, vel identitatem, aut majoritatem rationis in hoc repectam. Ratio hujus est, quia licèt *Magia* (in quantum scilicet præcisè explicat superstitiosam, seu dæmonicam rationem, operandi quædam mira, ope dæmonum, per signa, seu causas naturales, quibus positus excitatur dæmon ad faciendum, quod Magus petit) sit crimen par, vel etiam majus, quàm quæ diximus *excepta* à privilegio Ec-

clesiasticâ immunitatis, non propterea dicitur *exceptum*; & licet crimen læsæ Majestatis divina sit infinitè gravius crimine læsæ Majestatis in personam ipsius Principis humani, non tamen est *exceptum*, sicut istud; ut manifestum est ex cit. constit. Greg. XIV. §. 10. ibi: *quoad superius præscripta duntaxat.*

Notandum 4. non posse dici *crimen exceptum à communi lege*, disponente de rectorum criminū cognitione, punitione, ab his vel illis facienda, nisi eò ipso aliàs sub hac lege communi contineretur, si aliâ dispositione speciali de illorum numero non demeretur. Nam qui speciali lege, vel dispositione juris aliquè casum eximit à lege generali, supponit necessariò, seclusâ tali exemptione, comprehendendum à tali dispositione generali, aliàs dici posset de numero hominum demi, qui non est homo. Ex hoc sequitur, per hoc, quòd *crimen læsæ Majestatis* jure communi sit crimen *exceptum*, non rectè inferri; quòd crimen *A.* sit jure communi crimen *exceptum*, si tale crimen *A.* jure communi non numeretur inter crimina læsæ Majestatis; aliàs dices illud demi, & auferri de numero eorum, sub quorum numero nec veniret, esto non demeretur. Nam *jure communi* è numero criminum læsæ Majestatis demi non potest, quòd jure communi non est in eo numero, ut constat ex priori numero. Sed nec jure speciali alicujus provincie demi potest ex eo numero; nam etiam sublatâ hâc exceptione provinciali, seu municipali, adhuc non veniret *jure communi* in numero criminum læsæ Majestatis, ut ponit casus; ergo ex eo numero jure municipali auferri, aut demi non potest, ut verum sit esse *exceptum jure communi*.

Sequitur 2. si extet specialis dispositio municipalis, vi cujus aliquod crimen dicitur *exceptum jure municipali*, requiri, quòd *jure municipali* tale crimen contineretur in numero criminum, de quibus generaliter disponit jus municipale, si non exciperetur inde. Ratio est eadem quæ numero præcedente. Sequitur 3. asserenti certum aliquod crimen (v. g. *diffidationem*, quæ juxta Besoldum in Thesaur. practic. & Speidelium, lit. A. n. 6. definitur (quòd sit *denuntiatio animi hostilis, quâ quis alii cuiuspiam significat, se eum armis, igne, spoliis & rapinis persecuturum*) esse in aliqua provincia (particulari ejus jure) *crimen exceptum*; quia tali jure est crimen læsæ Majestatis; incumberet probationem 1. quòd eo jure numeretur

retur inter crimina læsæ Majestatis, 2. quòd eodem jure excipiatur à communi lege, à cujus dispositione illam eximit. Cùm enim jure communi eo titulo non sit exceptum, ut ponit casus; ut Judex aliàs non ordinarius titulo *exceptionis*, seu *criminis excepti à jurisdictione Judicis ordinarii* procedat contra munitum lege communi, aut speciali; non licebit ei titulo exceptionis ab ea lege communi, vel speciali contra illum procedere, nisi eam exceptionem doceat, ut est commune, ingerendo se in jurisdictionem Judicis ordinarii.

317 Sit exemplo: *Titius*, privilegio supremi Principis gaudet jurisdictione cognoscendi, judicandi, terminandi, & puniendi omnes excessus, & causas tam civiles, quàm criminales certi hominum generis, v. g. scholarium, *privativè* ad omnes alios Judices, ab eodem summo Principe in jurisdictione sua dependentes, etiam si sint ejus *locumtenentes Provinciarum Præsides, Vice-Domini &c.* contingat casus criminis committi ab uno de illo genere hominum sic exemptorum; quod jure communi non sit *crimen læsæ Majestatis*, neque *hoc titulo exceptum*; nec constet, esse tale jure municipali derogante illius Judicis jurisdictioni: non est dubium, ejusmodi *judicem dependentem* excessurum suæ jurisdictionis limites, Reum carcerando, & quæstionibus subijciendo; quia in præjudicium Judicis ordinarii exercet jurisdictionem, quam non habet in delinquentem, ex titulo, quo procedit. Ratio est, quia contra eum procedere nequit. 1. ex titulo *judicis ordinarii*; cùm, ut ponit casus, ab eo exemptus sit, saltem ubi crimen non est exceptum à jurisdictione Judicis, cui ordinariè subest tam in civilibus, quàm criminalibus. Secundo nec ex *titulo criminis excepti jure communi*, quia casus ponit non esse crimen exceptum jure communi; tertio nec *titulo criminis excepti jure municipali*. Nam vel esset exemptum *jure municipali* condito ab ipsa tali provincia, cum consensu supremi sui Principis, vel immediatè ab hoc ipso: *non primum*; quia jus illi Judici (nempe Titio) per privilegium speciale constitutum, *exemptum est à potestate illorum judicum dependentium*; ergo illi privilegio constitutione suâ, vel statuto derogare in aliquo non poterunt, nec facere, ut per privilegium potestius ei non derogaretur per supremum eorum Principem, indefinite eximentem

Tom. V.

tale genus hominum, ab omni eorum jurisdictione. *Non etiam secundum*, quia cum hoc speciale privilegium eximat illud certum genus hominum quoad omnes causas tam civiles, quàm criminales à jure omnium eorum Judicum dependentium à tali Principe, eo ipso eximit à jure municipali eis præscripto, vel constitutione, vel approbatione sua; præsertim cùm hanc exemptionem concesserit ex merissimo beneficio, quod latissimam habet interpretationem etiam contra jus, aliis suis tribunalibus specialiter constitutum, quorum jurisdictioni *expressè* tale genus hominum subtrahit, ergo.

Ex hoc patet etiam ad quæstionem, 318 initio §. propositam; responderetur enim, *negativè*, si velit accusantem, qui deficit in probatione criminis accusari, excusari à calumnia præsumpta, præcisè ex eo, quòd crimen sit *exemptum*, vel *atrox*, vel *enorme*, nisi ad hoc cogeret necessitate officii; at tunc non criminis atrocitas, sed officii necessitas excusaret; & hoc maxime procedit in accusatore *voluntario*; cùm enim talis potuisset solum denuntiare, purè judicando factum, aut indicia facti criminis, meritò præsumitur temerè processisse ad accusandum, debitis probationibus non instructus.

Quæres 5. quæ sint poenæ calumniatorum? 319. Et si aliàs poena calumniatoris fuerit poena *talionis*, hoc est, supplicium simile, quòd merebatur accusatus, si crimen probatum fuisset. *L. ult. C. de accusat. & L. ult. C. de calumniat.* hodiè tamen puniri solere poenâ extraordinariâ juxta criminis, & accusatorum qualitatem, & circumstantias. Sic Felinus in *Rubric.* hujus Tit. n. 3. & alii. Constitutum autem erat, ut quando calumniator non potest puniri similitudine supplicii, seu poenâ talionis, illa commutetur in aliam ad arbitrium Judicis ex *c. cum fortius* 1. h. t. Ex quo colligitur, quando non potest imponi poena ordinariâ jure statuta (quia delinquens non est illius capax) posse, ac debere illam, Judicis arbitrio in aliam commutari, ut deducitur ex casu cit. *c. cum fortius* 1. h. t. Cæterum hodiè ut dictum est, poena talionis extra usum est, & arbitraria successit. Textus in *c. cum fortius*, sic habet: *Cum fortius puniendâ sint crimina, quæ in fontibus* (maximè sacratissimis hominibus) *inferuntur*, quàm sitis culpabiles, qui in caula Joan. Diacon. resedistis;

H 2

atten-

attendite, ut Hilarium, criminatorem ipsius, nulla ex definitione vestra poena conveniens castigaret. Quia ergo *tanta nequitia malum sine digna non debet ultione transire*: jubemus eundem H. prius subdiaconatus (quo indignus fungitur) privari officio, & verberibus publicè castigatum in exilium deportari.

Huic consonat Innocentius III. in c. *Cum dilectus*. 2. eod. ubi: (ut exponit rubrica) dicitur, quòd denuntians *in probatione criminum deficiens*, ab officio, & beneficio suspendatur, donec innocentiam suam purget, & constat ex textu, ibi: vobis mandamus, quatenus memoratum magistrum scholarum: *donec canonicè suam purgaverit innocentiam* (scilicet, quòd non calumniandi animo ad hujusmodi crimina proponenda processit) *ab officio, & beneficio suspendatis, ut ceteri, simili poenâ perterriti, ad infamiam suorum facillè non prosiliant Prælatorum.*

320 Dubitatio tamen est 1. an etiam *falsi criminis denuntiator* subiaceat poenis calumniatorum? R. si denuntiatores *publici* (qui scilicet autoritate publicâ ad id constituti sunt) *verè calumniantur*, seu scienter, innocentes, falsò denuntient, & indebitè, seu fraudulenter alteri negotium facestant, puniri æquè, ac verè calumniosos accusatores; secus ex calumnia tantum præsumpta. sic Jul. Clar. §. *fin.* 97. n. 12. privatos autem (qui suâ sponte denuntiant crimen) puniri non tantum ex calumnia *vera*, sed etiam *præsumpta*, quantum est de jure. L. *Eum Patronum* 10. de Jure Patron. & c. *Cum dilectus* fin. h. t. ibi: *Vobis mandamus* quatenus memoratum Magistrum scholarum, donec canonicè suam purgaverit innocentiam, scilicet, quòd non calumniandi animo processerit ad hujusmodi crimina proponenda, *ab officio & beneficio suspendatis*; licet Pithing hic à n. 6. censcat, ex consuetudine puniri solum ex calumnia vera, esto probare debeant, se non denuntiâsse animo calumniandi, adeoque super tali calumnia se canonicè purgare. Sic cit. Author h. t. n. 7. not. 3.

321 Dubitatio est 2. an calumniator Reo condemnetur in expensas litis? R. quòd sic, L. 79. ff. de Judic. L. 13. §. 6. C. eod. L. 3. C. de his, qui accusare poss. Nam sic in expensis litis Reus injustè damnificatus est, & ideo *temerè litigare convictus, merito cogitur eas refundere*, per L. *Proponendum* §. *fin. autem*. C. de Judic. & c. 4. de poenis, ubi di-

ctur, quòd *in causis pecuniariis victus victori in expensas condemnetur*. Et in utroque jure regula est, victum esse victori condemnandum in expensas. c. *Calumniam*. 4. de poenis, & cit. L. *properandum*. Hæc regula procedit 1. etiam in litigantibus *sine dolo*, sed *temerè*, hoc est inconsultò, nec adhibito consilio. L. *Eum quem*. 79. ff. de Judic. Procedit 2. licet victus ab initio litis, juramentum calumniæ præstiterit; quia licet hoc juramentum excuset à *calumnia*, non excusat tamen à *temeritate*. Abbas hic n. 4. Covarr. præct. quæst. c. 27. V. *secundo*. Procedit 3. ut etiam locum habeat in causis criminalibus juxta Covarr. cit. n. 2. sed cum c. *Calumniam* loquatur solum de causis *pecuniariis*, Fachinæus l. 1. controv. 42. censet oppositum. Textus enim in c. *Calumniam* sic habet: Calumniæ & audaciam temerè litigantium condemnando in expensis, & alio multiplici remedio Sanctio Imperialis compescit. Quoniam igitur saceris institutis consonare dignoscitur: præcipimus, ut *de cetero in causis pecuniariis victus, victori in expensis condemnetur*: nisi sententia pro absente feratur.

Not. tamen, per hanc limitationem 322 Fachinæi desumptam ex c. *Calumniam*, non restringi alias leges, & canones, quibus verus calumniator, etiam in *criminalibus*, victori condemnatur in expensas. Nam hoc potest naturalis æquitas, quæ jubet ab eo refarciri damnum, qui ejus injusta causa fuit. Et ideo etiam Carolus V. Imperator in constit. crim. a. 12. jubet, ab accusatore præstari cautionem idoneam *de solvendis à se, crimine non probato, expensis, & damnis accusato secutis, cum injuriæ satisfactione.*

Dubitatio est 3. an calumniator incurrat *infamiam*? Affirmativa colligitur ex L. 1. & 4. §. 5. ff. de his, qui not. infamiam; & 8. c. de calumniat. quod intellige de *infamia*, non ipso jure, sed per sententiam, ut habetur in §. 5. cit. L. 4. Censetur autem Judex per sententiam illum *infamiam* notâsse, si declarat *calumniatum esse*; non autem si præcisè dicat: *non probasti* nec si dicat: *videri calumniatum esse*; ut colligitur ex L. 1. §. *Quorum*. ff. ad S. C. Turpill.

Dubitatio est 4. an non solum, qui falsò accusat & denuntiat, calumniator sit, & poenis calumniatorum subiciatur; sed etiam is, qui in fraudem alicujus librum, vel testimonium, vel aliud quidpiam falsum conquisivit, scripsit, vel in judicium protulit?

lit? Responſio eſt affirmativa, ut expreſſe dicitur L. ab accuſatione. 6. §. 4. ibi: *calumnia cauſa puniuntur.* &c. ff. ad S. C. Turpillian.

ARTICULUS II.

De Prævaricatoribus.

325 **P**rævaricari, eſt crimina abſcondere, ut dicitur cit. L. 1. §. 1. ff. ad S. C. Turpill. ubi gloſſ. lit. M. prævaricari, eſt *diſſimulare crimina, quæ alias propoſita ad ſuam cauſam maximè facerent; & adverſam partem adjuvare prodiſa ſua cauſa;* prodiſ autem, dum colludit cum Reo, idque efficit, ne condemnetur; & colligitur ex L. Prævaricatores. 22. ff. de verb. ſignif. ibi: *Prævaricatores eos appellamus, qui cauſam adverſariis ſuis donant; & ex parte actōris in partem Rei concedunt; quod fit,* ut dicitur cit. L. 1. §. 6. ff. ad S. C. Turpill. colludendo cum Reo, *translativè de fungendo munere accuſandi, nimirum proprias probationes diſſimulando, & falſas Rei excuſationes admittendo.*

326 Circa præſentem materiam not. 1. *Prævaricatorem,* prout hoc titulo de illo agitur, propriè eſſe, qui *publico judicio* (ubi ſcilicet agitur de crimine publico) *doloſè ac ſimulatè accuſavit,* nimirum diſſimulando, quibus crimen efficaciter probaret; & admittendo falſa effugia. Talis prævaricatio eſt corruptela publici judicii; nam ex hoc fit, Reum criminis, publico prævaricationis judicio, abſolvi à crimine, ut rectè notat Haunold. tom. 6. de Jure, & Juſt. tr. 2. n. 533.

327 Poena verò prævaricationis olim erat eadem, quam alias Reus per prævaricationem abſolutus, ſi convictus fuiſſet de crimine, ſubiviſſet, ut dicitur L. 6. ff. de Prævaricatoribus; hodie eſt extraordinaria, L. 3. ff. ad S. C. Turpill. & notat Corvinus ad hunc tit. apud Haunold. cit. qui tamen obſervat in Carolin. Ord. Crim. a. 115. conſtitutum eſſe de prævaricatoribus: ut, *ſi procurator ex propoſito, dolo malo, in præjudicium partis ſua, & in favorem partis adver-*

ſa gerit, & de hoc convictus fuerit, parti ſua imprimis, pro damno cauſato, omni poſſibili modo ſatisfaciat; deinde ad numellas poſitus, virgis caſus, relegetur, vel alio modo, pro qualitate commiſſi delicti, puniatur.

ARTICULUS III.

De Tergiverſatoribus.

Tergiverſari in univerſum eſt ab accuſatione deſiſtere, ut dicitur L. 1. cit. §. 1. ff. ad S. C. Turpill. cenſetur autem deſiſtere non tantùm, qui omittit accuſationem, vel denuntiationem criminis ſine licentia Judicis, ut dicitur cit. L. 1. §. 7. *Si quis autem:* ſed etiam qui cum adverſario tuo, de compoſitione ejus criminis, quod intendebat, fuerit locutus; vel intra præſinitum à Præſide tempus Reum ſuum non peregit, ut habetur L. 6. ff. cod. vel denique, qui in totum animum agendi depoſuit; non autem, qui ſolùm diſtulit, ut habetur L. 3. cod.

Not. autem, quæ dicta ſunt de *tergiverſatione,* etiam intelligi de *frustratione;* nimirum, eſſe accipienda de deſiſtente, hoc eſt omittente accuſationem, vel captam ſine abolitione, interventu Judicis, non proſequentem, cum deberet neceſſitate officii, legis, vel contractûs, aut quaſi contractûs, qui intervenit ex conſeſtatione litis. Cum enim calumnia, etiam tergiverſando commiſſa, ſubjecta ſit poenæ, ut colligitur ex L. 3. 12. & 13. ff. cod. neceſſe eſt omiſſionem accuſationis, vel non factæ, vel captæ, ſed non proſequentem, debere culpabilem eſſe. Nam qui Reum *exemptum* non deſert, non videtur deſiſtere, L. 12. ff. cod. nimirum culpabiliter. Dixi, etiam intelligi de *frustratione.* Nam *frustrari* apud Cujacium ad L. 4. C. de conveniend. Fiſci debitoribus, eſt *tergiverſari,* ſeu *moram trahere.* Et mora ipſa (nempe illa debitoris dilatio, quam cauſat latitando, animo, ut fraudentur creditores) *frustratio* dicitur, de quo V. Pereyra in Elucid. 1194. & 1247.